

BELIÜGYMINISZTERIUM

SZIGORÚAN TITKOS !

MA

Minősítés törölve!

B4-40-16-124/1-230/2002
sz rend. alapján

2002 -10- 31

aláírás

Tárgy: a MDF 1988. szeptember
10-i esztergomi környe-
zetvédelmi tanácskozá-
sáról

J E L E N T É S

L. Haraszti
11./13.

A Magyar Demokrata Fórum 1988. szeptember 10-én, Esztergomban a Labor Műszeripari Művek kultúrtermében tartotta meg újabb összejövetelét mintegy 600 fővel, amelynek fő témája ezúttal a környezetvédelem, ezen belül elsősorban a bős-nagymarosi vízlépcső problematikája volt.

A hallgatóság ezúttal szinte kizárólag a MDF saját tagságából, szimpatizánsai közül toborzódott. Jelen volt a MDF "ideiglenes elnökségnek" többsége, köztük Lezsák Sándor, Kiss Gy.Csaba, Czakó Gábor, Fűr Lajos, Csoóri Sándor, Bíró Zoltán.

A MDF saját tagságán kívül a Bajcsy-Zsilinszky Társaságtól és egyes környezetvédő csoportoktól voltak viszonylag kis számban.

Igen csekély, elenyésző volt a "SZKH"-ban tömörült egyéb csoportok, az 1956-osok, a TDDSZ, a FIDESZ képvisellete. Ezekből a csoportokból szinte minden prominens személy távol maradt.

Az eseményen mintegy 8-10 külföldi újságíró jelent meg. Eljött és felszólalt E.Busek, egy osztrák zöldpárti politikus, valamint egy állítólagos új csehszlovák ellenzéki szervezet képviselője.

Valószínűen az összetételből adódóan a tanácskozás hangvétele kiegyensúlyozott, botránymentes volt. Az előre elkészített nyilatkozat-szöveg

6-7/641/88

összhangban volt az előadások anyagával, amelyet az országgyűlési képviselőkhöz intézett levéllel együtt, lényegi változtatás nélkül elfogadtak.

Kodolányi Gyula nyitó előadásában elmondta, hogy Nagymaros ügye nemcsak műszaki- hanem történelmi és gazdasági ügy is. Szerinte hazánk most ökológus szellemű jogászokra van szüksége, akik szembeszállnak a kormánnyal, mivel a kormány nem a súlyának megfelelően kezelte ezt a kérdést. E területen gyökeres szemléletváltatra van szükség. Szerinte a magyar ökológiai mozgalom szép eredményeket ért el, ide sorolta a Duna Kör alternatív Nobel-díját, valamint egyéb nemzeti elismeréseket, a Liget című független magyar folyóirat megjelenését, a Duna Kör által kiadott Duna Antológiát.

A következő előadó Endrefi Zoltán volt, aki a szocialista típusú társadalmak gazdasági és ökológiai problémáival foglalkozott. Szerinte a szocialista országokban nincs megfelelő helyen a környezetvédelem kérdése. Statisztikai adatokkal próbálta illusztrálni a termőterületek fokozatos pusztulását, a környezet szennyeződését, illetve ennek romboló, káros hatását. Kijelentette, hogy az ökológiát függetleníteni kell az államtól, a párttól, a kormánytól. Szerinte egy pluralisztikus államban nyilvánosak a környezetszennyezés adatai, de a szovjet típusú országokban az állam semmit nem közöl ezekből, így a társadalom kiszolgáltatott a környezetmérgezésben. Igazi nyilvánosságra, ezt követően pedig a döntéshozatali rendszer megváltoztatására van szükség. Független bírói hatalom kell az ökológiai kártétel ellen. Olyan politikai rendszer kívánatos, amely pl. megtűri a zöldeket és a környezetvédőket.

Dr. Farkas Ilona orvoskutató azt fejtegette, hogy a szív- és érrendszeri betegségekből hazánkban ázsiai állapotok vannak. Kockázati tényezőket hordoz a talaj, a levegő, a víz és a túlfeszített munka is. Növényvédőszer, mérgek és nitrátok gyarapodnak a vízben. Több tömeges mérgezés csak a jéghegy csúcsát jelenti. A daganatkeltő hatások egyre nőnek. Ma egymilliós megtakarítás 10 év múlva harmincmilliós kárt jelent. A fenti helyzet kialakulásáért a kormányt hibáztatja, mivel ezeket a kérdéseket nem kezelték és jelenleg sem kezelik kellő komolysággal.

Zsolnai László közgazdász szerint a belgazdaságunk elégtelen, a külgazdaságunkban tévesztés van. Hazánkban évente 6 millió tonna veszélyes hulladék keletkezik. Jelenleg demográfiai mélyponton vagyunk, melynek oka a mentális probléma: alkohol, öngyilkosság, stb.

Kindler József, az állat- és növényfajták veszélyeztetettségéről beszélt, szerinte jelenleg a rövidtávú érdekek túlsúlya áll fenn a hosszútávúakkal szemben. Ennek megváltoztatásában az MDF-nek kiáltó szerepe lesz.

Sárközi Péter professzor a Kertészeti Egyetemről azt fejtegette, hogy ahol nagyon sokan dolgoznak a mezőgazdaságban, az egy fejletlen ország, de ez nem lehet egészen uralkodó nézet. Gyűrűfű nem követendő példa, azaz nem lehet eláramlani a mezőgazdaságból. Beszélt a termőföldek tönkretételéről és elszegényedéséről. Véleménye szerint az elmúlt évtizedekben nagyon sok súlyos hibát követtünk el. A termőföld kizsákmányolását nem lehet tovább folytatni büntetlenül. Nagyon gyorsan kell cselekedni e folyamat megállítására és visszafordítására.

Felolvasták dr. Perczel Károly írását, amelyben nevezett gazdasági számításokra hivatkozva hibáztatja a beruházást, melynek összege szerinte 106 milliárd forint. Szőlősi Nagy Andrászt cáfolta írásában, s a nemzeti öntudatot sértőnek minősítette a vízlépcső megépítését.

Horváth István az esztergomi Balassa Múzeum igazgatója szerint az építkezés következtében a Duna északi oldalán kb. 50 igen jelentős régészeti lelőhely pusztul el.

Vargha János szerint a Magyar Tudományos Akadémia és több főhatóság is a vízlépcső ellen foglalt állást. Mégis október 5-én az Országgyűlés elé szándékozzák vinni a vízlépcső ügyét, holott ez idáig nem tájékoztatták megfelelően, objektíven a képviselőket.

Bohumil Dolezál prágai vendég-résztvevő bejelentette, hogy megalakult a "Csehszlovák Demokratikus Kezdeményezés" nevű ellenzéki szervezet. Ennek általa ismertetett célja a cseh belpolitikai életben tapasztalható tespedés megszüntetése, a független állampolgári kezdeményezések

támogatása, összefogása, koordinálása, a cseh történelem egyes szakaszainak (különösen az Első Köztársaságnak és az 1968-as eseményeknek) "objektív" újraértékelése, alternatív vélemények, álláspontok artikulálása. Dolezál utalt a cseh és magyar nép ellentmondásos történelmi viszonyára, azokra az eseményekre, amelyek bizalmatlanságot és nyílt konfliktust idéztek elő; majd lándzsát tört a rendezetlen kérdések "őszinte megvitatása" és a két nép barátsága mellett. Kiss Gy.Csaba felolvasta a cseh ellenzéki szervezetnek az MDF-hez írt levelét, majd az MDF - hosszú távú együttműködést kívánó és szorgalmazó - válaszlevelét.

E.Busek három beszédet is mondott: egy általános üdvözlést, egy környezetpolitikai elemzést (melynek csak magyar fordítását olvasták fel), végül egy zárszót. A felolvasott hosszabb elemzés hangneme egészében véve mértéktartó volt.

Busek több osztrák intézkedést a leghatározottabban bírált. Az "európai közös ház", a béke és együttélés eszméjével összeegyeztethetetlennek minősítette az osztrák ipari szemét Magyarországra szállítását. Hainburg és Nagymaros közt párhuzamot vonva a vízlépcső ellenzői mellé állt. Kijelentette, hogy az osztrák cégekkel kötött szerződéseket újra kell tárgyalni, s amennyiben sikerül azokat felbontani, Ausztriának nem lenne szabad semmiféle kártérítési igénnyel fellépni Magyarországgal szemben. Általánosítva a környezetkárosítás témakörét, Busek környezetpusztításnak minősítette a román "szisztematizálási programot" is. Állást foglalt az erdélyi falvak lerombolása ellen, a nemzetiségi kultúrák megőrzése mellett. Zárszavában külön említette, hogy a napokban erdélyi magyar témájú kiállítást nyitott meg Bácsben, amely szintén a román belpolitikai törekvések gátlását célozza.

Markus Schleicher az osztrák Die Grünen (A Zöldek) párt steiermarki vezetője dícsérte a "Duna Kör" és a magyar környezetvédőket. Hangsúlyozta, hogy "ha kommunista országban ilyen erőteljes mozgalom lehetséges", ez erőt és bátorítást ad ahhoz, hogy a nyugati államokban (kedvezőbb feltételek mellett) dolgozó környezetvédők folytassák politikai erőfeszítéseiket. Sikert kívánt a bős-nagymarosi erőmű ellen folytatott harchoz, és kifejezte azt a reményt, hogy - az osztrák hainburgi vízierőmű és zwentendorfi atomerőmű leállításához hasonlóan - a magyaroknak sikerülni fog megakadályozniuk az építkezést.

Többben radikális javaslatokat tettek az országgyűlés őszi ülősszakával kapcsolatosan. Hangsúlyozták a képviselők személyes felelősségét. Felmerült, - amint azt a levélben is rögzítették - hogy minden képviselő egyénileg szavazzon a vizlépcső kérdésében, hogy utólag ellenőrizhető legyen, ki volt mellette és ki ellene. Elhangzott, hogy nem elég írásos anyagokkal ellátni a képviselőket, mert azokkal (a készülő egyéb törvénytervezetekkel, stb. elárasztva) nem fognak kellő mélységben ismereteket szerezni. Ehelyett személyesen fel akarnak keresni minden képviselőt és meggyőzni őket a vizlépcső "katasztrofális" következményeiről. Az érvelés középpontjába a szeptember 2-4-ei nemzetközi konferencia következtetéseit kívánják állítani. Többben a kormány által a közelmúltban osztrák erőművekhez utaztatott parlamenti képviselők helyszíni tájékoztatását manipulációnak, csalásnak minősítették, különös tekintettel arra, hogy szerintük a magashegyi környezetben épített műtárgyak hatásvizsgálatából semmiféle következtetés nem vonható le a magyar viszonyokra. Egy hozzászóló megbélyegezte azt az eljárást is, hogy egy "technokrata" magyar származású mérnököt hoztak sebtében Budapestre, aki a vizlépcső mellett "kardoskodott" amiért (a hozzászóló szerint) 50-100.000 dollár díjazásban részesült a magyar kormánytól.

Éles hangot ütött meg Bába Iván, aki szerint az ügyben már régen nem szakmai, hanem nagypolitikai kérdésről van szó. A kormánynak meg kellene néznie az érveit az újratárgyalásokhoz, a szerződésbontáshoz, de nem akarja a "független környezetvédők", a társadalmi mozgalom követeléseit teljesíteni. Hangoztatta, hogy ha a nagymarosi művet megépítik, ez olyan gyűlölt szimbólummá válna, mint 1956 előtt a Sztálin szobor. Mint mondotta az erőmű "a magyar középkori történelem szent helyein épül, a magyar történelmi múltat csúfolja meg és szennyezi be". Bába szerint az esetleg felépített nagymarosi gát szüntelen társadalmi konfliktusok forrása lesz. Mint mondta, a kormány "ne számítson arra", hogy a felépítéssel megszűnik a tiltakozás; ellenkezőleg, a továbbiakban a legsúlyosabb formákban léphet fel.

Összességében a tanácskozás a beruházás megszakítása, megszüntetése mellett foglalt állást, amelyet nyilatkozatukban és levelükben is rögzítették. (mellőkelve)

A rendezvény végén - a szokásos módon - különböző bejelentéseket tettek, további akciókat, rendezvényeket illetően. Így egyebek között bejelentették, hogy az 1988. szeptember 12-i tüntetésre a MDF tagjai a Március 15. téren, a Petőfi szobornál gyülekeznek.

Ugyanezen a napon Esztergomban a helyi Kulturális Egyesület 4-4 fős kerekasztal beszélgetést szervez - közönség jelenlétében - a vízügyek és a Duna-körösök kijelölt képviselőivel.

Megállapodás született, hogy a KISZ Budapesti Bizottsága által szervezett "Reformpárti esték" című rendezvénysorozat nyitó nagygyűlésére tíz fős küldöttség megy és magukkal viszik petíciójukat.

Budapest, 1988. szeptember "16"

- Kapják:
1. Grósz Károly elvtárs ✓
  2. Berecz János elvtárs ✓
  3. Pozsgay Imre elvtárs ✓
  4. Fejtő György elvtárs ✓
  5. Andics Jenő elvtárs ✓
  6. Varga Péter elvtárs ✓

Melléklet: 3 lap

11-13/1834/1988.